

فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول: از آزادی اجتماعی تا آزادی قراردادی	۱۳
گفتار اول: جایگاه تاریخی مسئله آزادی	۱۴
الف) قرون وسطی	۱۵
ب) عصر روشنگری	۱۶
ج) عصر مدرن	۱۸
۱. بحران‌های این عصر و تأثیر آن در حق مردم	۱۹
۲. لیبرالیسم و آزادی فردی	۲۰
۳. جهانی شدن حقوق	۲۲
گفتار دوم: مقایسه دیدگاه لیبرالی و اسلامی درباره آزادی	۲۳
گفتار سوم: مفهوم آزادی	۲۵
الف) آزادی منفی (آزادی از موانع)	۲۶
ب) آزادی مثبت (آزادی برای خودسازی)	۲۸
ج) معایب و بحران‌های پیش روی این تفکیک	۲۹
گفتار چهارم: تمیز آزادی از مفاهیم مشابه (اجبار، اکراه، قصد و...)	۳۲
الف) آزادی اراده و قصد	۳۲
ب) جبر و اختیار	۳۵
۱. جبرگرایان	۳۶
۱-۱. جبر مادی و فراطبیعی: دو روی سکه	۳۸
۱-۲. عواقب پذیرش جبر مطلق: ادعای ماشینی شدن تا بی‌معنایی	۳۹
۲. اختیار یا آزادی اراده	۴۰
۱-۲. آزادی اراده یا اختیار از منظر لئون مینار	۴۱
۲-۲. اراده معطوف به قدرت نیچه	۴۳
۲-۳. آزادی اراده از منظر شرع، عرفان و شاعری	۴۵
گفتار پنجم: چالش‌های پذیرش آزادی اراده از منظر جامعه‌شناسی و علوم رفتاری	۴۸
الف) آزادی اراده و مرزهای اخلاقی و اجتماعی (رابطه دروغ با آزادی اراده)	۴۹
ب) آزادی اراده و علوم رفتاری (عصب‌شناسی)	۵۰
گفتار ششم: راه‌حل میانه (آزادی اراده نسبی)	۵۳
گفتار هفتم: آزادی اراده در پرتو نظام حقوقی ایران	۵۵

الف) خاستگاه‌های متکثر حقوق ایران.....	۵۵
۱. دیالکتیک نظام قانونی مشروطه و فقه.....	۵۶
۲. دیالکتیک عدالت، حق و قانون.....	۵۹
ب) آزادی اراده در میانه این تکثر.....	۶۲
ج) نظریه پوند به عنوان مصداقی از مدرنیسم.....	۶۵
د) رهیافت (نظریه نسبت آزادی اراده در قراردادها).....	۶۸
گفتار هشتم: جمع‌بندی فصل اول.....	۶۹
فصل دوم: انعقاد قرارداد.....	۷۱
گفتار اول: مبانی اصل حاکمیت اراده و آزادی برآمده از آن.....	۷۳
الف) مبانی فلسفی اصل حاکمیت اراده.....	۷۴
ب) مبانی اقتصادی اصل حاکمیت اراده.....	۷۵
ج) مبانی اخلاقی.....	۷۷
د) رضایی شدن قراردادها و حذف شکل‌گرایی.....	۷۹
گفتار دوم: تحلیل تأثیر آزادی اراده بر انعطاف‌پذیری قراردادها در تقاطع حقوق و علوم رفتاری.....	۸۱
الف) چالش‌های اجرایی قاعده «العقود تابعه للقصود» در مرحله انعقاد قرارداد.....	۸۳
ب) تبیین فرایند تصمیم‌گیری در پرتو علوم رفتاری و چالش‌های روان‌شناختی.....	۸۵
ج) اختلاف نظر دکترین در تبیین مسئله آزادی اراده قراردادی و ارائه طریق: تحلیل میان‌رشته‌ای.....	۸۸
د) رهیافت و نظر مختار.....	۹۰
گفتار سوم: آزادی قراردادی در پرتو دوگانه‌ی آزادی مثبت و منفی و بررسی حدود مداخله دولت.....	۹۳
الف) قرائت لیبرالی: دولت به مثابه ناظر بی‌طرف.....	۹۳
ب) ضرورت‌های مداخله: از عدالت توزیعی تا حمایت از طرف ضعیف قراردادی.....	۹۴
ج) جمع‌بندی: نسبت آزادی در پرتو ارزش‌های اجتماعی.....	۹۵
گفتار چهارم: دلایل و مبانی تقویت‌کننده نسبت آزادی اراده در مرحله انعقاد قراردادی.....	۹۶
الف) شکل‌گرایی.....	۹۸
۱. نقش مذهب در شکل‌گرایی حقوقی.....	۹۸
۲. تحولات تکنولوژیک.....	۱۰۰
۳. وضع قوانین.....	۱۰۱
۱-۳. مقررات حمایتی از قراردادها.....	۱۰۲
۲-۳. مقررات مربوط به قراردادهای عمومی و عمرانی.....	۱۰۳

فهرست مطالب □ ۷

۳-۳. مقررات مربوط به لزوم و جواز قراردادی.....	۱۰۴
ب) نظم عمومی.....	۱۰۶
۱. واکاوی مفهوم نظم عمومی.....	۱۰۷
۲. دیدگاه مکاتب حقوقی نسبت به جایگاه نظم عمومی.....	۱۱۰
۱-۲. مکتب تحقق‌گرایی.....	۱۱۱
۲-۲. مکتب واقع‌گرایی.....	۱۱۲
۳-۲. دیدگاه حقوق سنتی و مدرن پیرامون نظم عمومی.....	۱۱۳
۴. رهیافت.....	۱۱۴
ج) اراده اسیر تنگنا: تحلیل حقوقی - رفتاری از اجبارهای غیرمستقیم در انعقاد قرارداد.....	۱۱۷
۱. مفهوم‌شناسی و تمایز از اضطرار و اکراه.....	۱۱۹
۲. ضمانت اجراها.....	۱۲۱
۱-۲. دکترین سوءاستفاده از وضعیت و بازخوانی مفاهیم سنتی، در پرتو روانشناسی قدرت.....	۱۲۲
۲-۲. نظم عمومی پویا: نسیت‌گرایی در آزادی اراده.....	۱۲۶
گفتار پنجم: جمع‌بندی فصل دوم.....	۱۲۸
فصل سوم: آزادی اراده در مرحله‌ی اجرای قرارداد؛ تعامل با عوامل اجتماعی، اقتصادی و ... در پرتو اصل نسیت	
۱۳۱.....	۱۳۱
گفتار اول: مفهوم شناسی اجرای قرارداد.....	۱۳۲
گفتار دوم: اصل برتر قراردادی در مرحله اجرا.....	۱۳۳
الف) الزام‌آوری بر مبنای احترام به اراده واضعان قرارداد.....	۱۳۵
ب) الزام‌آوری بر مبنای قانون.....	۱۳۸
ج) الزام‌آوری بر مبنای «اصل لزوم» و «امنیت».....	۱۴۱
د) الزام‌آوری بر مبنای اصول غیرمدنی.....	۱۴۲
۱. اصل لاضرر.....	۱۴۲
۲. نظریه قرارداد اجتماعی.....	۱۴۵
۳. عدالت قراردادی.....	۱۴۷
۴. اخلاق قراردادی.....	۱۵۱
۵. حسن نیت قراردادی.....	۱۵۵
گفتار سوم: تقابل آزادی اراده با اصول پیش‌گفته، در مرحله اجرا.....	۱۶۰
الف) تقابل آزادی اراده متعاقدين.....	۱۶۰
ب) تقابل آزادی اراده با عدالت.....	۱۶۱
ج) تقابل آزادی اراده با «قانون».....	۱۶۵

۱۶۸	 (د) تقابل آزادی اراده با اصل «حسن نیت»
۱۷۲	 (ه) تقابل آزادی اراده با اصل «لاضرر»
۱۷۵	 گفتار چهارم: چندگانگی مبانی الزام‌آوری در قراردادها: از اراده (فردی، دولتی، فقهی) تا اخلاق و راهکارهای گذار در حقوق ایران
۱۷۹	 گفتار پنجم: تعادل سنجی قضایی
۱۸۴	 گفتار ششم: نظارت دادرس بر قراردادها در پرتو نسبی‌گرایی آزادی اراده: از تفسیر تا تحول
۱۸۵	 (الف) ارتباط تفسیر قرارداد و نسبی‌گرایی آزادی اراده با تأکید بر مکاتب تفسیری
۱۸۹	 ۱. ابهام قراردادی
۱۹۲	 ۱-۱. توصیف قرارداد
۱۹۳	 ۱-۲. تحول قرارداد
۱۹۶	 (ب) نتیجه‌گیری
۲۰۰	 گفتار هفتم: دشواری‌های اجرای قرارداد در پرتو نسبی‌گرایی آزادی اراده (قوه قاهره و تغییر اوضاع و احوال)
۲۰۱	 (الف) قوه قاهره
۲۰۶	 (ب) تغییر شرایط و اوضاع و احوال قرارداد
۲۰۸	 ۱. غبن حادث
۲۱۰	 ۲. ضمانت اجراها
۲۱۲	 (ج) نقش دادرس در پرتو اصل نسبت اراده آزاد و تغییر اوضاع و احوال
۲۱۴	 (پ) رهیافت نظری: نسبت اراده آزاد و تعدیل قراردادی
۲۱۶	 گفتار هشتم: جمع‌بندی فصل سوم
۲۱۹	 منابع و مأخذ